

Constantinovits Milán:
Cserkészzet és nyelvhasználat

1) A nyelvről általában

A nyelv jelrendszer, kulturális örökség, kommunikációs eszköz. A nyelv folyamatos változás, igazodás a kommunikációs fejlődéshez:

Elsődleges szóbeliség - élőbeszéd	Elsődleges írásbeliség - írás / könyvnyomtatás
Másodlagos szóbeliség - rádió, telefon	Másodlagos írásbeliség - internet nyelve

A **nyelvi változás sosem jelenthet romlást** vagy épp fejlődést, ezek esztétikai kategóriák, a nyelvtudomány számára nem értékelhetőek. Hiba a „régiszip idókról” beszélni, a nyelv nem tesz mást, csak alkalmazkodik a külvilág változásaihoz (a technika fejlődéséhez, a társadalmi változásokhoz). A változásokat lehet és kell is azonban befolyásolni (nyelvművelés, nyelvújítás), ez azonban tudatos tervezést igényel, nem szabad ragaszkodni feltétlen a régi formulákhoz, a kommunikációs célulvúséget, egyértelműséget tartasuk szem előtt.

2) A nyelv változatai

A nyelv horizontálisan és vertikálisan is tagolódik.

Vízszintesen (földrajzi tagolódás):

dialektus regionális köznyelv köznyelv

Függőlegesen (társadalmi tagolódás):

- irodalmi nyelv
- köznyelv
- csoportnyelvek (sportágak, katonaság, politika, szakmák, alvilág stb.)
- tudományterületek,
- szleng
- internetes nyelvhasználat

3) A cserkészzet csoportnyelve

Két kategóriát különíthetünk el:

A) cserkész köznyelv, szakszókincs

B) cserkész szleng

Alapvető, vizsgálandó problémák:

- felhasználói kör nagysága (csapatok, volt cserkészek, hozzánk közel álló szervezetek)
- szókészlet meghatározása (csak általunk használt, általunk is használt, köznyelvi kifejezések más értelemmel)
- gyűjtési és vizsgálati nehézségek (831-es szlengszótár, 46-os szószedet, **José gyűjteménye** – 400 szó – nem teljes körűek, országos gyűjtés kellene)

A cserkész szakszókészlet

- **cserkész „köznyelv”** – cél az egyértelműség, ide tartoznak a szakkifejezések
- országszerte használtak – cserkészeten belül a hivatalos érintkezés alapját jelentik
- identitástudatot is erősítik
- példák: *STVK, OIB, KGY, csapatotthon, cserkésztsízt* stb.

Problémák:

- használatuk a médiában – módjával, értelmezve őket
- helyesírási kérdések (*dzsembori ~ jamboree, ŐVK ~ ŐVVK, Csapat ~ csapat*) - **egységesítés szükséges**

Cserkész szleng

- csapatonként, területenként eltérő (*borbála, more, összpontosítás ~ összetartás, fityingés játék, akadálypálya ~ rohampálya*)
- csoportösszetartás erősítése (*mágusozás, horrorerdő*)
- sokféle forrás (*dzsindzsa – kat., dzsal – cigány, csotthon, csing, fakkerbanya – saját stb.*)

4) Fiatalok nyelvhasználata

- számunkra is fontos, mert cserkészeink nyelvhasználatát is érinti (tisztában kell lenni a friss jelenségekkel is):
- **felgyorsult változások** – egyre rövidebb időintervallum alatt történnek szóképzési és nyelvtani változások (lásd: igekötő-használat: *beijed, bepróbálkozik*)
- szleng kifejezések, nyelvhasználati zavarok (- *ba/be ~ - ban/ben*, egyeztetési nehézségek, tegezés/magázás bizonytalansága, nyelvváltozatok keverése)
- káromkodások erőteljesebb jelenléte – verbális agresszió

Forrásai:

- baráti környezet
- Internet, közösségi oldalak
- média
- együttesek
- (számítógépes) játékok
- sportágak

Mi is az a szleng?

Új szavak (valódi szleng), új jelentések (jelentésbeli szleng):

- *raj, adom, cool, képlet, suna, csapat, gempá, rulez, della, arcszkodik, bugos, parás, levág*

Régi szóalakok rövidítése, játékos szóalakok:

- *buláj, alkesz, szeriz, mizu, micsi, üzi, szupcsi, regi, teló, figyuzz*

5) Teendőink – kérdések, a jövő

- informális szinten tolerálható a szleng? – tábori nyelvhasználat pl.
- **a köznyelv elsajátítását nem akadályozhatja**, a formális nyelvhasználatot nem helyettesítheti
- nyelvművelés szerepe – vezetőikkel kezdve (**helyesírási, nyelvhelyesség önképzés- troop, regi, kissebb, higyjük, tulajdonnév révén** stb. infólista szörnyszülöttjei)
- **nyelvi igényesség** – belső, külső kommunikációban (*regős, örsvezető*)
- olvasás szerepe! (a nemolvasás társadalma vagyunk – évi fél könyv!)
- írás szerepe – **blogok, kiadványok, csapatmédia**
- **Találjuk meg a nyelvápolás helyét a próbarendszerben!** – anyanyelvi játékok a kicsiknél, nagyoknál vitaest, közös művelődés, tájékozódás, olvasmányok – elemzés, értelmezés
- MCSZ – **helyesírási kézikönyv**, ajánlás – hivatalos kifejezések írására
- MCSZ – **médiafigyelő csoport**